

Buizerds *Buteo buteo* met afwijkingen

Jan van Dijk

Als dieren gewond raken en daar blijvende afwijkingen aan overhouden, slinken hun overlevingskansen. De mogelijkheden om te vluchten en/of zich te verdedigen worden beperkt en het wordt lastiger om aan voedsel te komen. Voor roofvogels is het uiteraard ook belangrijk in een goede conditie te zijn. Ogen, klauwen en een goed werkend vliegapparaat zijn noodzakelijk voor het jachtsucces of om zich staande te houden in de onderlinge competitie.

Het lijkt er op dat ernstige verwondingen of groei-afwijkingen bij Buizerds niet altijd fataal hoeven te zijn. In West-Overijssel en NO-Gelderland ving ik in de periode februari 2010 – maart 2011 90 Buizerds met een bal-chatri. Drie van deze exemplaren (3.3%) hadden groei-afwijkingen of oude herstelde verwondingen waarvan je zou zeggen dat ze hiermee niet hadden kunnen overleven. Twee andere gevallen dienden zich op een andere plek of buiten mijn vangsten met bal-chatri aan (de eerste twee gevallen hieronder).

De gevallen apart

Op 18 februari 2006 ving ik bij Swifterbant samen met Kees Breek een Buizerd op de bal-chatri die een afwijkend gevormde achternagel had (Foto 1). In plaats van de gebruikelijke kromming was deze nagel recht. Verder waren er aan deze volwassen Buizerd geen afwijkingen te ontdekken en was hij in goede conditie.

Op 23 februari 2010 fotografeerde ik een Buizerd met een afwijking aan het bovendee van de snavel (Foto 2). Het leek alsof het voorste deel van de snavel was nagegroeid, waardoor echter de snavel niet goed sloot. Het betrof een vogel in zijn tweede kalenderjaar die op wormen foerageerde.

De bal-chatri-vangsten rond Zwolle leverden de volgende gevallen op. Op 24 september 2010 ving ik een volwassen mannetje waarvan ooit de rechter tarsus was gebroken; de tarsus was onder een hoek van 90 graden opnieuw aangegroeid (Foto 3). De functie van de klauw was intact en verder was de vogel in redelijk goede conditie (590 gram).

Op 1 oktober 2010 meldde zich een 'kruisbek' op de bal-chatri. Bij deze vogel in zijn tweede kalenderjaar (kj) was het bovendee van de snavel scheefgegroeid (Foto 4). Op de rechterhelft van de ondersnavel was aan de beschadiging goed te zien dat de linkerkant van de bovensnavel hier tegen aan viel. Met krap 400 gram was dit mannetje in een slechte conditie.

Op 17 oktober 2010 ving ik een 2kj mannetje met een gezwel in de voet (Foto 5). Waarschijnlijk liep deze vogel via een wond een infectie op waardoor dit gezwel ontstond. Met 750 gram was dit mannetje in goede conditie, dus ondervond hij kennelijk weinig hinder van het gezwel.

Foto 1. Rechte achternagel bij een volwassen Buizerd, Swifterbant, 18 februari 2006 (Foto: Jan van Dijk). *Straight rear claw in an adult Buzzard captured in the Flevopolders, 18 February 2006.*

Foto 2. Misvormde bovensnavel in tweede kalenderjaars Buizerd, 23 februari 2010 (Foto: Jan van Dijk). *Malformed upper mandible in second calendar-year Buzzard.*

Foto 3. Verkeerd geheelde fractuur in de tarsus van een adulte Buizerd, 24 september 2010 (Foto: Jan van Dijk). *Wrongly healed fracture in tarsus of adult Buzzard, 23 September 2010.*

Foto 4. Misvormde bovensnavel in een tweede kalenderjaars Buizerd (Foto: Jan van Dijk). *Malformed upper mandible in second calendar-year Buzzard.*

Foto 5. Tweede kalenderjaars Buizerd met voetgezwel (Foto: Jan van Dijk). *Second calendar-year Buzzard with bumblefoot.*

Discussie

Al eerder werd in *De Takkeling* melding gemaakt van geheelde botbreuken bij een roofvogel. Toen ging het om een vrouwtje Sperwer dat in 1998 dood werd aangetroffen met een oude, vergroeide breuk (Bijlsma & van der Helden 2009). Uit de literatuur bleek dat dit geenszins uitzonderlijk was. Voor een groot deel zijn fracturen te wijten aan een trauma. De afwijkingen aan snavel en nagels kunnen ook op die wijze zijn ontstaan, maar zeker is dat niet. Pootgezwollen zijn berucht in de valkerij, en worden in Duitsland 'dicke Hände' genoemd, een treffende naamgeving. Deze ontstekingen kunnen op tal van wijzen ontstaan: vooral infecties na verwondingen (Cooper 1978), maar bijvoorbeeld ook via vogeltuberculose (van Nie 1981).

Van de in ons land voorkomende roofvogels denk ik dat Buizerds de grootste kansen hebben om met een handicap te overleven. Dit is te danken aan hun opportunistische voedselkeuze. Met een beperking aan een klauw of snavel wordt het misschien lastig snelle of grotere prooien te slaan. Maar wormen, slakken en amfibieën zijn ook met minder goed werkende lichaamsdelen te vangen en op te eten. Daarnaast liggen er regelmatig uit elkaar gereden kadavers langs onze wegen of stuk gemaaide weidevogels en hazen op graslanden. Veel andere soorten roofvogels hebben een beperktere voedselkeus of bejagen snelle prooien als vogels; voor die soorten tikt een handicap zwaarder aan.

Summary

Dijk J. van 2011. Malformed and diseased Buzzards *Buteo buteo*. De Takkeling 19: 111-115.

Three out of 90 Buzzards (3.3%) captured with a bal-chatri in the central Netherlands between February 2010 and March 2011 showed malformations or were diseased, i.e. a bird with a malformed bill (second calender-year, only 400 g), another with a broken tarsus that had healed wrongly (an adult male, 590 g), and a case of bumblefoot (second calender-year, 750 g). Another bird captured elsewhere was found to have a straight rear claw. Finally, a Buzzard with malformed bill was photographed; this bird fed on earthworms.

Literatuur

- Bijlsma R.G. & van der Helden D. 2009. Bij de dood van een Sperwer *Accipiter nisus*: geheelde botbreuken, asiels en sterfte. De Takkeling 17: 146-157.
- Cooper J.E. 1978. Veterinary aspects of captive birds of prey. The Standfast Press, Saul.
- Nie G.J. van 1981. Tuberculose bij vijf roofvogels. Jaarboek 1980 van het Nederlands Valkeniersverbond "Adriaan Mollen": 35-39.

Adres: Mgr. Nolenslaan 19, 8014 AS Zwolle, jwhvdijk@wxs.nl